

**UCHWAŁA NR XXXVIII/300/2018
RADY GMINY SULĘCZYNO**

z dnia 12 lutego 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Sulęczyno na lata
2018-2020**

Na podstawie art.179 ust.2 i 176 pkt 1 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz.697 ze zm.¹⁾) w związku z art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz.1875 ze zm.²⁾)

**Rada Gminy Sulęczyno
u c h w a l a, c o n a s t ę p u j e:**

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Sulęczyno na lata 2018-2020” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sulęczyno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Sulęczyno

Kazimierz GLINIECKI

---

¹⁾Zmiany ustawy opublikowano w Dz.U. z 2017 roku, poz.60, poz.1292 i poz.2217

²⁾Zmiany ustawy opublikowano w Dz.U. z 2017 roku, poz.2232 i z 2018 roku, poz.130

Załącznik do Uchwały Nr XXXVIII/300/2018
Rady Gminy Sulęczyńno
z dnia 12 lutego 2018 r.

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wśród zadań własnych gminy wskazuje opracowanie i realizację 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy.

Przystępując do opracowania programu kierowano się zasadą podmiotowości rodziny i dziecka, uwzględniając jego prawo do wychowania się w rodzinie biologicznej. Program jest zgodny z założeniami koncepcji:

- 1) „wzmacniania” rodziny poprzez wielokierunkowe wspieranie jej w realizowaniu podstawowych funkcji-środowisku lokalnym co sprawia, że staje się ona samodzielna w realizowaniu funkcji opiekuńczych i zapobiega to często umieszczaniu dzieci w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- 2) tworzenia najkorzystniejszych warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w rodzinach biologicznych i wychowujących się w różnych formach rodzinnej opieki zastępczej.

Program zakłada kompleksowe i zintegrowane działania „służb społecznych” oraz innych instytucji na rzecz dziecka i jego rodziny i uwzględnia uregulowania prawne zawarte w ustawie z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2016 roku, poz.1860). Zdania przewidziane do realizacji wskazujące sposoby eliminowania problemów, zaplanowane na okres 3 lat powodują konieczność sukcesywnego (rocznego) rozplanowania przewidzianych do realizacji zadań w kolejnych latach i określania niezbędnych nakładów finansowych. Bardzo istotny też będzie stały monitoring i ewaluacja realizacji zadań. Ułatwi ona korygowanie zadań i dostosowanie działań do aktualnych potrzeb i zmieniających się uwarunkowań.

We wszystkich podejmowanych działaniach przyświecać nam będzie myśl, że rodzina jest podstawową i niezastąpioną grupą społeczną – jednym środowiskiem, w którym powinien odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej wszystkich członków, szczególnie dzieci. Jest pierwszym i najbardziej naturalnym kręgiem środowiskowym, do którego dziecko wchodzi już przez sam fakt narodzin i trwa do momentu osiągnięcia dojrzałości społecznej. Należy dać mu szansę na wzrastanie i uczenie się prawidłowych relacji rodzinnych, i szczęśliwe dzieciństwo. Niniejszy program jest propozycją zintegrowanych działań realizowanych w zakresie opieki nad rodziną na terenie Gminy Sulęczyńno.

Program będzie realizowany z uwzględnieniem następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz.1769 ze zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2017 roku, poz.697 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz.1390),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz.487 ze zm),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz.783 ze.zm.),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2016 roku, poz.1860),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz.682).

Program realizowany jest zgodnie z celami Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2015-2020.

1. Ochrona i wsparcie rodziny naturalnej

Rodzina naturalna, postrzegana w środowisku jako zagrożona wykluczeniem społecznym powinna znaleźć wsparcie ośrodka pomocy społecznej, do którego należy zdiagnozowanie problemu i koordynacja działań wspierających.

Doskonalenia wymaga integracja działań:

- pracowników pomocy społecznej,
- pracowników podstawowej opieki medycznej,
- wychowawców, nauczycieli, pedagogów szkolnych,
- duszpasterzy,
- pracowników poradni psychologiczno- pedagogicznych,
- kuratorów sądowych,
- policji,
- przewodniczącego komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych i wolontariuszy.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Typowanie rodzin naturalnych do objęcia pomocą instytucjonalną z zasady powinno się dokonywać z inicjatywy i pod ciągłą obserwacją pracownika socjalnego, pedagoga, bądź przedstawiciela innej instytucji (policji, szkoły itd.) we współpracy z pracownikiem socjalnym. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Podstawowym warunkiem dobrej współpracy wszystkich instytucji jest dobry przepływ informacji między nimi i rozpoznawanie wzajemnych możliwości oraz kompetencji. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompleksowa i obiektywna oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej.

2. Charakterystyka sytuacji rodzin

Diagnostując rodzinę należy mieć na uwadze, że określana jest jako dynamiczny system psychospołeczny, w skład którego wchodzi rodzice, dzieci czy też wspólnie mieszkający dalsi krewni. W ustawie o pomocy społecznej rodzina oznacza „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Z kolei ustawa o świadczeniach rodzinnych ujmuje rodzinę jako „ małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25 roku życia, a także dziecko, które ukończyło 25 rok życia legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością przysługuje świadczenie opiekuńcze (...).

Rodzina w obecnej formie jest wynikiem długiej ewolucji ludzkości. Jest ona dlatego dynamiczna, gdyż ciągle zachodzą w niej jakiegoś procesy czy zmiany. Rodzina jest pierwszą „szkołą życia” każdego dziecka. To miejsce, w którym zaspokajane są najważniejsze potrzeby dziecka. W rodzinie człowiek uczy się kochać

i przebaczać, ale w rodzinie może też nauczyć się oszukiwać, kłamać, nienawidzić, zaprzeczać uczuciom. Dziecko uczy się przede wszystkim przez doświadczenie, obserwację, naśladuje rodziców i ich zachowania, przyjmuje ich poglądy i wartości.

Obecnie w dobie rozwoju cywilizacyjnego, komputerów, Internetu, nowa sytuacja rodzinna rozluźniła dawne związki męża i żony. Znika uzależnienie ekonomiczne żony od męża, panuje równouprawnienie. Mimo zmian w strukturze i charakterze rodziny, związanymi z reformami życia gospodarczego i ekonomicznego rodzina jest jednym naturalnym środowiskiem życia dzieci i młodzieży i jako takie oddziałuje na nie socjalizująco (uspołeczniająco) stwarzając warunki sprzyjające rozwojowi lub hamujące go. Niezależnie od tego jak funkcjonuje, czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym moralnie, czy też przejawia wyraźne cechy patologii- w każdym przypadku kształtuje ich osobowość i postawę społeczną. Dokonywane się we współczesnej Polsce przemiany w różnych dziedzinach życia spowodowały także zmiany obrazu i modelu rodziny.

Jan Paweł II uważał, że istnieje zagrożenie życia rodzinnego w naszej Ojczyźnie, polegające na tym, że inne sprawy ludzkiego życia, inne środowiska ludzkiego bytowania, inne zadania zdobywają swoje pierwszeństwo przed tym najpierwszym, najbardziej podstawowym i największym zadaniem, jakim jest wychowanie człowieka. Cokolwiek bowiem tworzylibyśmy w dziedzinie techniki, nauki czy sztuki, to wszystko nie da się porównać z jednym, absolutnie największym dziełem ludzkiego życia, jakim jest sam człowiek. Wychować człowieka, to znaczy o wiele więcej aniżeli wybudować największe osiedla, miasta fabryki (...).

Rodzina stanowi integralny i niezmiernie ważny element każdego społeczeństwa. W społeczeństwie w ostatnich latach nastąpił wzrost nie tylko wiedzy na temat rodziny, jej roli i funkcji, wzrosła przede wszystkim wrażliwość na jej potrzeby i problemy, zwłaszcza na problemy dzieci, co też przejawia się w tworzeniu nowych i doskonaleniu istniejących instrumentów organizacyjnych i prawnych dla skutecznej ochrony dóbr rodziny. Szczególne miejsce zajmują działania mające na celu zarówno wyrównywanie szans na pełne „włączenie” dziecka w społeczność, jak również pomoc rodzicom w wychowywaniu dzieci. Dzieci to wyjątkowa grupa, która powinna być otoczona odpowiednimi staraniami zmierzającymi do poprawy jakości ich życia. Wychowanie dziecka w rodzinie stanowi wypadkową oddziaływania wszystkich jej członków. Rodziny wypracowują różne style i systemy wychowawcze, które wpływają pozytywnie na rozwój osobowości dziecka oraz takie, które dla psychiki dziecka są szkodliwe. Sprawom rodziny i jej poszczególnym funkcjom poświęca się u nas coraz więcej uwagi. Można mówić o ponownym „odkryciu” roli i znaczenia tej podstawowej instytucji życia społecznego w warunkach reformującego państwa.

3. Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Gmina, jako jednostka administracyjna zobowiązana jest do realizacji zadań wyznaczonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta powstała na gruncie ustawy o pomocy społecznej. Wprowadzono w niej jednak nowe, kompleksowe regulacje w zakresie udzielania wsparcia poza finansowego rodzinom, organizacji pieczy zastępczej i postępowania adopcyjnego oraz podziału kompetencji w tym zakresie na szczeblu samorządowym, powiatu i województwa. W wyniku przeorganizowania systemu opieki zastępczej, powstały rodzinne i instytucjonalne formy pieczy. Do rodzinnych form pieczy zastępczej zaliczone są:

- 1) rodzina zastępcza: spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym: zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka;

Z kolei instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie: placówki opiekuńczo-wychowawczej; regionalnej placówki opiekuńczo- terapeutycznej; interwencyjnego ośrodka nieadopcyjnego.

Zadania Gminy Sulęcyno, które przewidziane są w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są przez gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w formie:

- opracowania i realizacji 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności, wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, i organizowanie placówek wsparcia dziennego,

- finansowanie podnoszenia kwalifikacji i kosztów związanych z udzielaniem pomocy rodzinie przeżywającej trudności przez rodziny wspierające,
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Gmina ma również obowiązek partycypacji w kosztach umieszczenia i pobytu dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) w wymiarze 10 % kosztów w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 20 % kosztów w drugim roku i 50 % kosztów w trzecim i kolejnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W roku 2017 gmina ponosiła odpłatność za 2 dzieci objętych wsparciem poprzez umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Program realizuje cele szczegółowe poprzez:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny,
- zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących,
- zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- wspieranie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych.

Adresatami Programu są: rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Kierowany jest do kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych.. W powyższych rodzinach, w razie potrzeby, asystent rodziny będzie koordynował poradnictwo w zakresie: przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Warunkiem otrzymania takiej pomocy jest stwierdzenie w zaświadczeniu lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, posiadającego specjalizację II stopnia lub specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii, ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia albo nieuleczalnej choroby zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Wsparcie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym jej udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Praca z rodzina jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Po przeprowadzeniu wywiadu pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie.

Do zadań asystenta rodziny należy:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psycho edukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż pół roku,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie, na wniosek sadu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym, o którym mowa w art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną,
- koordynacja poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu w przypadku narodzin nieuleczalnie chorego dziecka.

W swojej pracy asystent rodziny opiera się na opracowanym przy współpracy z członkami rodziny oraz konsultacji z pracownikiem socjalnym- planie pracy z rodziną. Plan ten zapewnia indywidualne podejście do rodziny, diagnozę problemów z jakimi zmagają się rodzina, wskazanie jej zasobów, potrzeb, oraz wyznaczenie realnych celów i określenie konkretnych działań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w społeczeństwie. W przypadku, gdy dochodzi do sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, asystent rodziny współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach, i jego zadania skupiają się na współpracy z koordynatorem pieczy zastępczej.

4. Finansowanie

Finansowanie niniejszego programu będzie odbywać się w ramach środków z budżetu Gminy Sulęcyno, tj. środków ujętych w budżecie GOPS Sulęcyno oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

5. Monitoring i ewaluacja

Koordinatorem 3-letniego programu wspierania rodziny na lata 2018-2020 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulęcynie, który będzie gromadził i analizował dane uzyskane od wszystkich realizatorów programu. Pracownicy socjalni monitorują sytuacje dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem oraz podejmują działania w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Uczestniczą w spotkaniach inicjowanych przez OPS jak również inne instytucje w tym: PCPR, sąd, urząd gminy, szkoły, mających na celu wymianę informacji i zacieśnienie współpracy w celu kompleksowej pomocy interdyscyplinarnej. Istnieje możliwość zapewnienia rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej schronienia w Centrum Interwencji Kryzysowej i Schronisku w Kartuzach oraz wsparcie poprzez konsultacje psychologiczne prowadzone przez psychologa, finansowane przez GKRPA.

Działania te wpisują się również w założenia niniejszego Programu.

Monitoring przeprowadzany będzie na bieżąco, w trakcie realizacji Programu i dotyczyć będzie zgodności podejmowanych, aktualnych działań z zasadami określonymi w Programie w celu dokonania niezbędnych modyfikacji kierunków i sposobów wykonywanych przedsięwzięć. Ewaluacja przeprowadzana będzie okresowo i obejmować będzie pełny rok kalendarzowy. Ewaluacja sporządzana będzie w formie pisemnych raportów i składana do kierownika GOPS do końca pierwszego miesiąca następującego po roku podlegającym ocenie.